

Modele odpowiedzi do arkusza próbnej matury z OPERONEM

Historia
Poziom rozszerzony

Grudzień 2007

Zadanie	Oczekiwane odpowiedzi	Zasady przyznawania punktów	Punkty za zadanie
1.	a) Ateny; b) Babilonia; c) Ateny; d) Egipt	1 pkt za poprawne wypełnienie wszystkich rubryk	1
2.	a) 4; b) 3; c) 2; d) 1	1 pkt za poprawne oznaczenie wszystkich wydarzeń	1
3.	a) Edykt mediolański, 313 r. n.e.; b) Po ogłoszeniu edyktu chrześcijaństwo uzyskało pełną swobodę w wyznawaniu swojej religii, odzyskali też odebrane wcześniej miejsca kultu. Można również uznać odpowiedź: chrześcijaństwo uzyskało po ogłoszeniu edyktu swobodę religijną.	a) 1 pkt za podanie nazwy i daty; b) 1 pkt	2
4.	a) C; b) Na przykład: nieduże okna, półokrągłe sklepienie okien i wejść, modułowa budowa bryły, przysadzistość bryły, brak zdobień	a) 1 pkt; b) 1 pkt za dwie cechy	2
5.	Wojna stuletnia w latach 1337–1453	1 pkt za zawarcie w tytule poprawnych tematu i czasu	1
6.	a) cech; b) drużyna; c) pospólstwo	1 pkt za poprawne podanie trzech terminów	1
7.	Cena żyta w połowie XV w. radykalnie wzrosła, zaś płaca murarza rosła w niewielkim stopniu i bardzo powoli. W drugiej połowie wieku cena żyta gwałtownie spadła przy zachowaniu niewielkiej i powolnej tendencji wzrostowej płac murarza. W II połowie XV w. dwukrotnie doszło do ich zrównania.	1 pkt	1
8.	a) Albrecht Hohenzollern był wnukiem Kazimierza Jagiellończyka; b) Polska, Litwa, Czechy, Węgry	a) 1 pkt; b) 1 pkt za podanie czterech nazw	2
9.	a) traktat Löwenwolda (lub traktat trzech czarnych orłów), 1732 r.; b) Mobilizacja armii na granicach Polski była bezzasadna i w istocie była groźbą ingerencji w wewnętrzne sprawy Polski. Uzasadnienie mobilizacji wojsk na granicach Rzeczypospolitej ochroną polskiej wolności do swobodnego wyboru władcy i uniemożliwieniem obcym mocarstwom (Francji) narzucenia Polakom Stanisława Leszczyńskiego było jedynie pretekstem ponieważ koncentracja wojsk była takim samym narzucaniem Polakom woli mocarstw ościenych, jakie twórcy dokumentu przypisywali Francji.	a) 1 pkt za poprawne podanie nazwy i daty traktatu; b) 1 pkt za sformułowanie oceny i 1 pkt za jej uzasadnienie	3
10.	a) Johann Gottfried Schadow, Bertel Thorvaldsen; b) Dominik Merlini, Antonio Corazzi; c) Siergiej Prokofiew, Ryszard Wagner, d) Eugène Delacroix, Caspar David Friedrich	1 pkt za poprawne wpisanie wszystkich nazwisk	1
11.	Na wieść o rewolcie w Belgii car rosyjski nakazał mobilizację wojska polskiego i rosyjskiego, co stało się jedną z przyczyn wybuchu powstania listopadowego.	1 pkt	1
12.	Po powstaniu Ligi Narodów Niemcy jako sprawcy wybuchu I wojny światowej zostały przyjęte do tej organizacji dopiero w 1926 r. Po przejęciu władzy w Niemczech przez nazistów w 1933 r. kraj wystąpił z Ligi i w najmniejszym stopniu nie liczył się ze zdaniem tej organizacji.	1 pkt	1

Historia. Poziom rozszerzony
Próbna Matura z OPERONEM i „Gazetą Wyborczą”

Zadanie	Oczekiwane odpowiedzi	Zasady przyznawania punktów	Punkty za zadanie
13.	Przyczyną deklarowaną jest chęć przerwania niedoli wojennej narodów uczestniczących w wojnie – zaś przyczyna prawdziwą potrzeba skierowania sił przeciwko wewnętrznym wrogom bolszewizmu.	1 pkt za poprawne podanie przyczyny deklarowanej i faktycznej	1
14.	Reglamentacja, forsowna industrializacja	1 pkt za poprawne podkreślenie dwóch pojęć	1
15.	Nikita Chruszczow, 1956 r.	1 pkt za poprawne podanie imienia, nazwiska i daty rocznej	1
16.	Za najbardziej dochodową działalność Cynceron uważał hodowlę bydła, której nie zaliczano wówczas do rolnictwa, gdyż za rolnictwo uważano prace związane wyłącznie z uprawą roli.	1 pkt za pełną odpowiedź	1
17.	Warron ma bardzo przychylny stosunek do rolników, wręcz darzy ich szacunkiem. Pochwałę zawodu rolniczego uzasadnia szlachetnymi tradycjami, i korzyściami płynącymi z uprawiania zawodu rolniczego. Zdaniem Warrona rolnicy byli uosobieniem cnoty pracowitości, a dzięki ciężkiej pracy cieszyli się lepszym zdrowiem niż mieszkańcy. Czerpali też radość z prowadzenia prostego trybu życia, pozbawionego zepsucia i miejskich pokus.	1 pkt za przedstawienie stosunku autora do rolników i 1 pkt za przedstawienie uzasadnienia własnymi słowami	2
18.	Według ustawy Tyberiusza Semproniusza Grakcha republika miała odzyskać ziemie państwowe nieprawnie dzierżone przez wielkich posiadaczy ziemskich (powyżej arealu 500 jugerów = 120 ha). Posunięcie to pozwoliłoby na utworzenie kilku- i kilkunastohektarowych działek oraz przekazanie ich ubogim obywatelom, a tym samym poprawę ich bytu. Aby utrwalić ten stan i zapobiec odsprzedaży działek wielkim posiadaczom ziemskim, ustawa wprowadziła zakaz sprzedawania uzyskanej w wyniku reformy działki.	1 pkt za opisanie zasad reformy Tyberiusza Semproniusza Grakcha i opis poprawy losu chłopów	1
19.	Upowszechniła się trójpolówka oraz udoskonalone narzędzia rolnicze, co wpływało na wzrost plonów. Poprzez uczestnictwo w rynku (sprzedaż nadwyżek plonów) chłop bogacił się i część uzyskanych w ten sposób pieniędzy przeznaczali na zapłatę czynszu o stałej wysokości, resztę zaś mogli inwestować w rozwój gospodarstwa. Powiększali areal swoich gospodarstw, nabywając nowe działki, inwestowali w zakup zwierząt gospodarskich. To zaś wywoływało dalszy wzrost plonów i dochodów. Dzięki temu poprawiały się warunki bytowe rodzin chłopskich. Aktywny udział chłopów w wymianie handlowej wpływał również na rozwój gospodarki towarowo – pieniężnej.	1 pkt za opisanie zmian w sposobie gospodarowania i 1 pkt za podanie skutków	2
20.	Dwupolówka polegała na podziale działki uprawnej na dwie części. Jedna z nich była obsiewana, pozostała była ugorom, a w następnym roku następowała zamiana. W przypadku trójpolówki działkę dzielono na trzy części. Pierwsza część była obsiewana zbożami jarymi, druga ozimymi, a trzecia była ugorowana. W każdym kolejnym roku następowała zmiana przeznaczenia poszczególnych części. Dzięki trójpolówce następował wzrost plonów, gdyż w każdym roku tylko 1/3 gruntów była nieproduktywna.	1 pkt za podanie różnic między dwu i trójpolówką oraz podanie zysku ze stosowania trójpolówki	1
21.	Nożyce cenowe to zjawisko w gospodarce, polegające na funkcjonowaniu znaczącej różnicy cen produktów rolniczych i rzemieślniczych. Zjawisko to znacząco pogarszało ekonomiczne położenie polskich chłopów, gdyż ceny produkowanych przez nich płodów rolnych stale spadały, zaś ceny narzędzi, maszyn i środków produkcji (np. nawozów) nie taniały w równym stopniu.	1 pkt za zdefiniowanie nożyc cenowych i 1 pkt za określenie skutków zjawiska dla polskich chłopów	2
22.	W powojennej Polsce stale spadała ilość osób zatrudnionych w rolnictwie, wynikało to z przyjętego przez władze programu uprzemysłowienia kraju. Szybko rozwijający się przemysł przyciągał mieszkańców wsi.	1 pkt za opisanie zmian i podanie przyczyny	1

23. Zadanie rozszerzonej odpowiedzi (20 pkt)

Temat I

Scharakteryzuj uwarunkowania położenia polskich chłopów w XVI i XVII w.
(przewidywany czas na rozwiązanie: ok. 60 min)

Kryteria szczegółowe dla poszczególnych poziomów	Punkty
poziom I: Zdający poprawnie umieścił temat w czasie i przestrzeni, podał jedynie kilka informacji świadczących o tym, że rozumie temat. Ogólnie zarysował położenie chłopów w Polsce w XVI i XVII w., lecz nie potrafił wskazać żadnego konkretnego aktu prawnego będącego przyczyną tego stanu. Użył we właściwym kontekście pojęć „pańszczyzna” i „folwark” bez wyjaśniania ich znaczenia.	1–5
poziom II: Zdający uwzględnił podstawową faktografię, nakreślił ramy przestrzenne omawianego tematu, wskazując, że przyczyny trudnego położenia chłopów leżą w procesach, które rozpoczęły się jeszcze przed zakreślonym tematem zadania okresem. Zdefiniował pojęcia „pańszczyzna” i „folwark”. Poprawnie użył terminów: „pustki”, „zbiegostwo”, „łan”, „sołtys”, „poddanie”.	6–10
poziom III: Zdający trafnie dobrał faktografię, podał fakty uporządkowane, poprawnie posłużył się terminologią historyczną. Określił procentową liczebność stanu chłopskiego (70–80%). Wskazał na różnice w położeniu chłopów prywatnych i zamieszkujących królewską ziemię. Wyróżnił główne etapy ograniczania praw chłopów, wskazując na konkretne przywileje szlacheckie i konstytucje sejmowe. Poprawnie użył określeń „przywiązanie do ziemi”, „wolność osobista”. Wspomniał o zróżnicowaniu majątkowym stanu chłopskiego i funkcjonowaniu samorządu wiejskiego. Odróżnia pańszczyznę sprzężającą i pieszą. Wspomniał o wykorzystywaniu pracy najemnej w folwarkach. Wymienił obciążenia dotyczące chłopów: robocizny, daniny, czynsze (dla pana), dziesięcina (dla Kościoła), podatki (dla państwa).	11–15
poziom IV: Zdający wyczerpująco i w sposób uporządkowany opisał proces ograniczania praw chłopów (refeudalizacja), wymiennie używał nazw „pańszczyzna” i „renta odrobkowa”. Podał daty roczne przywilejów szlacheckich oraz konstytucji sejmowych zawierających ustalenia ograniczające swobody chłopów lub zwiększające uprawnienia szlachty względem chłopów. Przytoczył najważniejsze ustalenia tych aktów prawnych. Wskazał na aspekty ekonomiczne (konjunktura) wpływające na upowszechnianie się gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej, a tym samym na zapotrzebowanie na bezpłatną siłę roboczą. Wymienił grupy majątkowe wewnątrz stanu chłopskiego. Odniósł położenie polskich chłopów do sytuacji tej warstwy społecznej w innych krajach.	16–20

Temat II

Przedstaw proces zmian położenia polskich chłopów w XIX w. w trzech zaborach.
(przewidywany czas na rozwiązanie: ok. 60 min)

Kryteria szczegółowe dla poszczególnych poziomów	Punkty
poziom I: Zdający w przybliżeniu umieścił temat w czasie i przestrzeni. Podał jedynie kilka informacji świadczących o tym, że rozumie temat. Podał nieliczne i nieuporządkowane wiadomości o różnicach w położeniu chłopów w trzech zaborach bez ukazania zmian położenia w czasie.	1–5
poziom II: Zdający wyraźnie nakreślił ramy czasowe i przestrzenne omawianego tematu. Podał kluczowe fakty uporządkowane z użyciem we właściwym kontekście pojęć „poddanie”, „pańszczyzna”, „uwłaszczenie”. Ogólnie scharakteryzował różnice w położeniu chłopów w trzech zaborach i wskazał elementy procesu przemian ich położenia. Dostrzegł wpływ wydarzeń politycznych na losy chłopów (powstania). Ogólnie opisał relacje chłopów z pozostałymi warstwami społeczeństwa polskiego.	6–10

Kryteria szczegółowe dla poszczególnych poziomów	Punkty
<p>poziom III: Zdający poszerzył ramy chronologiczne pracy, wskazując na genezę położenia chłopów w XVI i XVII w. Definiował i używał właściwie terminologii historycznej. Przedstawił położenie chłopów na ziemiach polskich jako dynamiczny proces i wskazał konkretne przykłady, takie jak: w I połowie XIX w. – zaostrzenie stosunków pańszczyźnianych na ziemiach polskich zagarniętych przez Rosję, pierwsze pruskie uwłaszczenie za odszkodowaniem, oczynszowanie chłopów w Rzeczypospolitej Krakowskiej, antagonizowanie chłopów i szlachty w Galicji; w II połowie XIX w. – uwłaszczenie chłopów w zaborze rosyjskim, wieloetapowe reformy agrarne w zaborze pruskim i zniesienie relikwów feudalnych (np. sądownictwa dworu nad chłopami), reforma uwłaszczeniowa w Galicji przy zachowaniu przeżytków feudalizmu (np. przywilejów propinacyjnych dla właścicieli folwarków).</p>	11–15
<p>poziom IV: Zdający poszerzył bazę pojęciową wypowiedzi o takie terminy jak „rugi pruskie”, „hakata”, „monopole dworskie”, „propinacja”, „serwituty”, „szarwarki”. Wymienił wydarzenia polityczne i omówił postawę chłopstwa w czasie ich trwania oraz wpływ tych wydarzeń na zmiany położenia chłopów (np. powstanie listopadowe, powstanie styczniowe, rabacja galicyjska, powstanie krakowskie). Wskazał na rolę chłopów w podtrzymywaniu polskości w okresie rusyfikacji i germanizacji. Opisał początki polskiego ruchu ludowego (Stronnictwo Ludowe, Polskie Stronnictwo Ludowe). Nie tylko omówił położenie chłopów polskich w trzech zaborach i w różnych okresach XIX w., ale również dokonał porównań, sformułował tezy i uzasadnił je.</p>	16–20